

Emisja pieniądz

Alternatywne systemy monetarne

Nieautoryzowane tłumaczenie raportu wykonanego na zamówienie Premiera Islandii przez KPMG Island

Tłumaczył: Krzysztof Lewandowski

Raport ten został zlecony przez Urząd Premiera Islandii. KPMG nie przyjmuje zażaleń, wyrażonych lub sugerowanych, oraz nie udziela gwarancji co do prawidłowości, zasadności czy kompletności informacji zawartych w tym dokumencie. KPMG wyraźnie zrzeka się wszelkiej odpowiedzialności odnośnie wszelkich informacji, błędów lub braków wynikających z tego dokumentu, czy opartych lub odnoszących się do wykorzystania przez czytelników informacji zawartych w tym dokumencie. Szczegóły dotyczące podstawowych źródeł informacji zostały zawarte w tym raporcie i jesteśmy przekonani, jak dalece jest to możliwe, że informacje zaprezentowane w nim są spójne z innymi informacjami dostępnymi nam podczas pracy nad tym tekstem. Nie dążyliśmy jednak do wykazania ich niezawodności.

© 2016 KPMG ehf., an Icelandic private limited liability company and a member firm of the KPMG network of independent member firms affiliated with KPMG International Cooperative ("KPMG International"), a Swiss entity. All rights reserved.

Polish translation under Creative Commons Attr. Licence.

This document is a Polish translation of the original report published in English. The translation is the sole responsibility of Krzysztof Lewandowski. KPMG Iceland has approved the distribution of this Polish version but has not confirmed that the translation fully reflects the original version.

Spis treści

Pojęcia i definicje.....	4
Streszczenie redakcyjne.....	6
Wstęp.....	8
Podstawy Systemów Monetarnych.	10
Podstawy systemów monetarnych.....	11
System płatności.....	18
Przegląd.....	21
Rozwój polityczny.....	22
USA.....	23
Wielka Brytania.....	24
Islandia	27
Holandia.....	30
Szwajcaria.....	31
Ważne publikacje.....	33
Dyskusja publiczna na temat systemu Pieniądza Suwerennego.....	34
Elementy pieniądza publicznego.....	36
Publikacje naukowe.....	39
Obszary dalszych badań.....	59
Bibliografia.....	61

Pojęcia i definicje

Depozyty banku centralnego

Elektroniczna forma Pieniądza Suwerennego, emitowanego przez bank centralny.

System pełnej rezerwy bankowej (PRB)

System monetarny, w którym państwo wprowadzałoby nowy pieniądz do obiegu, a banki musiałyby deponować na rachunku rezerw banku centralnego pełną sumę depozytów na żądanie.

Pieniądz z helikoptera

Nowy pieniądz dystrybuowany bezpośrednio do gospodarstw domowych i konsumentów w celu stymulowania gospodarki.

System monetarny

Zestaw procesów i podmiotów zaangażowanych w dostarczanie pieniądza do gospodarki danego państwa.

Polityka monetarna

Działania banku centralnego wpływające na ilość pieniądza i kredytu w obiegu, w wielu wypadkach mające na celu utrzymanie stabilności cenowej.

Pieniądz

Środek, który może być wymieniany na towary i usługi i który służy jako miara ich wartości na rynku.

Luzowanie ilościowe na rzecz obywateli

Zestaw propozycji alternatywnych wobec luzowania ilościowego. Podczas luzowania ilościowego na rzecz obywateli bank centralny emituje nowy pieniądz w celu finansowania inwestycji rządowych.

System pieniądza publicznego

System monetarny, w którym pieniądz jest emitowany wyłącznie przez bank centralny będący własnością państwa lub przez inny podmiot publiczny. System Pieniądza Suwerennego oraz system bankowy oparty na pełnej rezerwie są rodzajami systemu pieniądza publicznego.

Luzowanie ilościowe (Quantitative easing – QE)

Zakupy na otwartym rynku obligacji skarbu państwa lub innych papierów wartościowych w celu obniżki stóp procentowych i zwiększenia podaży pieniądza.

Pieniądz Suwerenny (PS)

Pieniądz emitowany przez organizacje państwowe, takie jak bank centralny.

System Pieniądza Suwerennego (system PS)

System monetarny, w którym wyłącznie organizacja państwowa w rodzaju banku centralnego może kreować pieniądz w postaci monet, banknotów lub depozytów banku centralnego.

Streszczenie redakcyjne

Gdy banki komercyjne udzielają kredytów klientom, tworzą pieniądź poprzez emisję depozytów na rachunku bieżącym klienta. Powoduje to zwiększenie bilansu banków, nad czym banki centralne mają ograniczoną kontrolę. System Pieniądza Suwerennego (system PS) ma na celu przeniesienie kreacji pieniądza z banków komercyjnych do państwa i banków centralnych.

W niniejszym raporcie porównujemy podstawy systemu PS z obecnym systemem monetarnym. Okazuje się, że przyjęcie systemu PS spowoduje:

- Przeniesienie pieniędzy w formie depozytów, będących zobowiązaniami banków komercyjnych, do banku centralnego
- Likwidację funkcji kreacji pieniądza przez banki komercyjne i oddzielenie procesów płatnościowych od bilansów banków.
- Przyznanie państwu prerogatywy wprowadzania do obiegu nowego pieniądza poprzez finansowanie publiczne, drogą wykładania pieniędzy na wykup długu rządowego lub wydatki rządowe, powodującego wzrost dochodów netto i wartości majątku gospodarstw domowych lub przedsiębiorstw.
- Brak konieczności wpływu na sposób, w jaki klienci banków kontaktują się z systemem płatnościowym.

W ostatnich latach toczy się dyskusja publiczna na temat przyjęcia systemu PS. System PS uzyskał wsparcie ze strony prominentnych ekonomistów i dziennikarzy, którzy wzywają do dalszych dyskusji na ten temat.

Specyficzne elementy systemu PS znajdują się także w polu zainteresowania polityków. W publikacji

naukowej ekonomistów z Banku Anglii stwierdza się, że emisja pieniądza suwerennego może doprowadzić do ciągłego wzrostu PKB w wyniku redukcji realnych stóp procentowych, wyłudzeń podatkowych i monetarnych kosztów transakcyjnych. Także pieniądze z helikoptera oraz luzowanie ilościowe dla obywateli uzyskują uznanie wśród polityków jako realne w obecnym środowisku gospodarczym opcje służące wprowadzaniu pieniądza do obiegu.

Rośnie także zainteresowanie środowisk nauki systemem PS i podobnymi propozycjami systemów pieniądza publicznego, takimi jak bankowość oparta na pełnej rezerwie. Publikacje naukowe dotyczące pieniądza publicznego wydają się wspierać pogląd, że wprowadzenie systemu pieniądza publicznego spowodowałoby redukcję poziomu zadłużenia publicznego i prywatnego, umożliwiłoby niższą inflację i zmniejszenie ryzyk systemowych oraz groźby paniki bankowej. Badania różnią się wnioskami odnośnie płynności banków, stóp procentowych oraz złożoności procesu przechodzenia do systemu alternatywnego.

Zróżnicowanie opinii na temat poziomu konsekwencji, przewidywanych badaniami naukowymi, wskazuje na wagę dalszych badań w tym zakresie. Gruntowne badania są niezbędne w takich obszarach, jak optymalna struktura systemu pieniądza publicznego, plan przechodzenia na nowy system, system płatnościowy i polityka monetarna pod reżimem nowego systemu. Konieczne są także dalsze badania nad skutkami zmiany systemu dla finansów publicznych, rynków finansowych, stabilizacji finansowej i realnej gospodarki.

Wstęp

Kryzys finansowy 2008 roku wywołał dyskusję na temat systemów monetarnych oraz reform dominującego systemu, który zasadniczo działa w ten sam sposób na całym świecie.

Pieniądz jest podstawą systemów finansowych i gospodarczych współczesnych społeczeństw. Jednakże od lat 1940-tych natura pieniądza oraz kreacji pieniądza były przedmiotem ograniczonego zainteresowania ze strony środowisk naukowych i państwa. W Stanach Zjednoczonych, w następstwie kryzysu z 1929 roku, odbyły się liczne debaty na temat kreacji pieniądza i alternatywnych sposobów kreacji pieniądza, których kulminacją był Plan chicagowski. Jednak mimo szerokiego poparcia tego planu przez ekonomistów, nie został on wprowadzony przez władzę legislacyjną, a zamiast tego został wprowadzony program ubezpieczenia depozytów w celu chronienia środków deponentów w bankach i towarzystwach oszczędnościowych.

W marcu 2015 roku Frosti Sigurjónsson przedstawił Premierowi Islandii raport "Reforma monetarna – lepszy system monetarny dla Islandii".¹ W tym

raporcie Frosti Sigurjónsson dokonuje przeglądu historii gospodarczej Islandii z punktu widzenia kreacji pieniądza. Porównując alternatywne mechanizmy kreacji pieniądza z obecnym systemem częściowej rezerwy, Frosti stwierdza:

"Byłoby korzystne, aby usunąć źródłową przyczynę problemów i władzę tworzenia pieniądza powierzyć Bankowi Centralnemu należącemu do państwa. Co więcej, przywilej kreacji pieniądza powinien być oddzielony od władzy alokowania nowego pieniądza. To efektywnie zredukuje ryzyko i niestabilność systemu monetarnego, długi zostaną znacząco zredukowane, a dochody z tytułu kreacji pieniądza będą zasilać państwo, a nie banki."

"Islandia, będąca krajem suwerennym, posiadającym własną walutę, ma prawo zreformować swój system monetarny, odstąpić od obecnego, niestabilnego systemu rezerwy częściowej i wdrożyć znacznie lepszy system monetarny. Tego rodzaju inicjatywa musi jednak być oparta na dalszych badaniach alternatyw oraz na szerokim konsensusie dotyczącym niezbędności reformy."

Dyskusja na temat reformy monetarnej rozwinęła się na skalę międzynarodową. W niniejszym raporcie, który został przygotowany dla Urzędu Premiera Islandii, porównamy zasady Pieniądza Suwerennego z obecnym systemem pieniądza, przedstawimy zarys trendów w debacie politycznej poświęconej kreacji pieniądza oraz dokonamy przeglądu znaczących prac naukowych opublikowanych w ostatnim czasie na ten temat. Zaznaczymy również obszary, które wymagają dalszych badań, aby dyskusja na temat systemu Pieniądza Suwerennego posuwała się do przodu

¹ Sigurjónsson, Frosti. (2015). Polskie wydanie: "Reforma monetarna – lepszy system monetarny dla Islandii", przekład Krzysztof Lewandowski, wyd. Fundacja Jesteśmy Zmianą, Spółdzielnia Socjalna FAKTORIA, Warszawa, 2015.

Podstawy Systemów Monetarnych

Porównanie obecnego
systemu monetarnego
z systemem Pieniądza Suwerennego

Podstawy systemów monetarnych

System monetarny jest zestawem procesów i podmiotów zaangażowanych w dostarczanie pieniądza do gospodarki danego państwa. Bank Anglii² wskazał na powszechne błędne rozumienie tego, jak przebiega kreacja pieniądza w obecnym systemie.

"Jednym z powszechnym nieporozumień jest traktowanie banków jako zwykłych pośredników, którzy pożyczają pieniądze zdeponowane w bankach przez oszczędzających."

"Innym błędnym mniemaniem jest pogląd, że bank centralny określa ilość kredytów i depozytów w gospodarce poprzez kontrolę ilości pieniądza bazowego banku centralnego – tzw. mnożnik pieniądza."

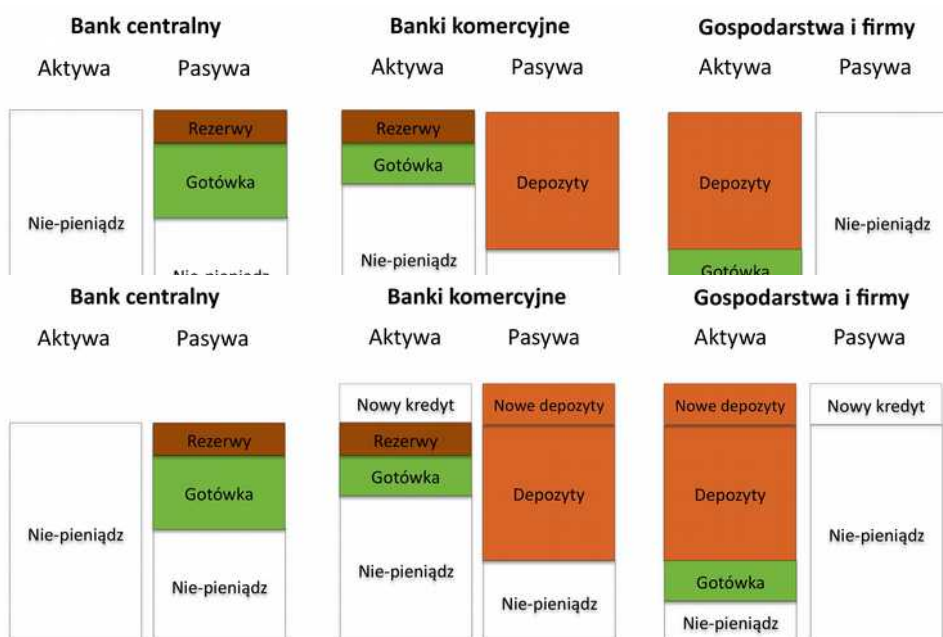
Mając to na względzie oraz dążąc do jasności, sporządziliśmy uproszczone porównanie obecnego systemu pieniądza do systemu Pieniądza Suwerennego, bazując na opracowaniu graficznym Josepha Hubera oraz bardziej szczegółowej propozycji ruchu Positive Money. Układ tego porównania jest oparty na przedstawieniu obecnego systemu przez Bank Anglii.

² Bank Anglii (2014)

Kategorie i kreacja pieniądza

Obecny system monetarny

W obecnym systemie monetarnym pieniądź jest długiem w formie depozytów instytucji kredytowych (zwanymi dalej bankami komercyjnymi lub bankami). Po stronie aktywów banki posiadają pieniądze w formie rezerw w banku centralnym i w formie banknotów oraz monet.

Głównym źródłem pieniądza w obecnym systemie monetarnym jest udzielanie kredytu bankowego. Podczas operacji kredytowania tworzone są depozyty. Kreacja pieniądza w obecnym systemie monetarnym, czyli poprzez udzielanie kredytów przez banki komercyjne, powiększa zatem bilanse banków oraz powoduje zwiększenie zadłużenia gospodarstw domowych oraz firm.

System Pieniądza Suwerennego^{3,4,5,6}

W systemie Pieniądza Suwerennego (PS) depozyty banków komercyjnych byłyby zastąpione depozytami banku centralnego, z których mogłyby korzystać także banki komercyjne, choć system ten mógłby przybrać inne formy.^{4,5} W przypadku tego samego emitenta, depozyty banku centralnego byłyby faktycznie elektroniczną wersją banknotów i monet. Banki komercyjne mogłyby kontynuować obsługę płatności w sposób opisany w następnym rozdziale. Przez "Pieniądz" w systemie PS będziemy w dalszej części tej pracy rozumieć depozyty banku centralnego, banknoty oraz monety.

³ Huber, J. & Robertson, J. (2000)

⁴ Jackson, A. & Dyson, B. (2013)

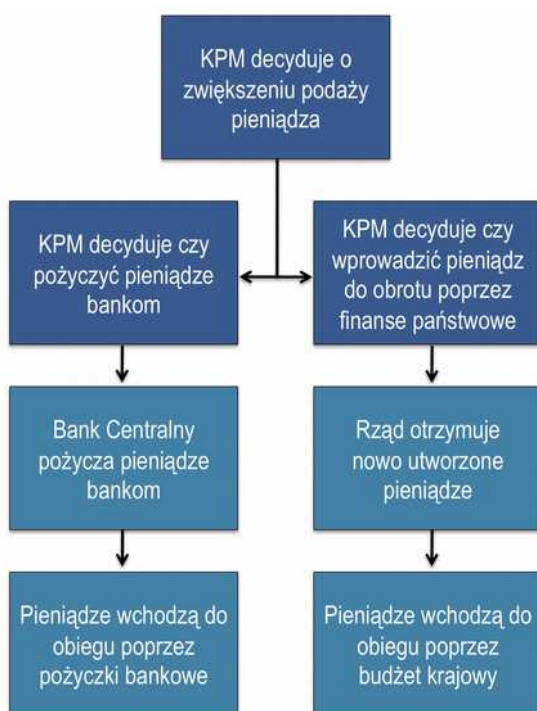
⁵ Jackson, A., Dyson, B. & Hodhson, G. (2014)

⁶ www.sovereignmoney.eu

Proces podejmowania decyzji o kreacji pieniądza

W systemie PS pieniądź byłby tworzony przez instytucję państwową w rodzaju banku centralnego. Tutaj zakładamy, że prawo decydowania o kreacji pieniądza zostało przyznane Komisji Polityki Monetarnej (KPM), która dysponowałaby następującymi możliwościami wprowadzania nowo tworzonych pieniędzy do obiegu:

- Przez administrację państwową, która wprowadzałaaby pieniądź do obiegu zgodnie z budżetem narodowym.
- Przez bank centralny, który pożyczalby pieniądze bankom komercyjnym.

System Pieniądza Suwerennego (cd.)

Nowy pieniądź wprowadzany do obiegu **przez państwo poprzez budżet narodowy.**

Jeśli nowo kreowany pieniądź jest kierowany do państwa, staje się on dla państwa dodatkowym źródłem zasilania kapitałowego. Ten nowo utworzony pieniądź może być wprowadzony do obiegu poprzez finanse publiczne przy wykorzystaniu aktualnych procedur legislacyjnych. W zależności od polityki finansów publicznych, może to być dokonane poprzez wydatki, inwestycje infrastrukturalne, redukcje podatków lub spłatę zadłużenia państwa. Różne metody wprowadzania pieniądza do obiegu będą powodować różne skutki gospodarcze.

Opcja 1: Spłata zadłużenia państwa

Poprzez spłatę zadłużenia państwa długoterminowe aktywa finansowe inwestorów zostaną zastąpione pieniądzem, co zwiększy płynność na rynkach finansowych. O tę samą wartość zmniejszą się państwowe zobowiązania.

Opcja 2: Wydatki, inwestycje lub redukcja podatków

Poprzez wykorzystanie nowo wykreowanego pieniądza na finansowanie wydatków publicznych, inwestycje publiczne lub zmniejszenie podatków (lub kombinację tych instrumentów) państwo może zwiększyć dochody i/lub zmniejszyć obciążenia podatkowe gospodarstw i firm. Spowoduje to zwiększenie dochodów, jakimi rozporządzają gospodarstwa i przedsiębiorcy i podniesienie ich kapitału, w przeciwieństwie do zwiększenia zadłużenia tych podmiotów w sytuacji, gdy depozyty są kreowane według reguł obecnego systemu monetarnego.

Bank centralny		Banki komercyjne		Gospodarstwa i firmy	
Aktywa	Pasywa	Aktywa	Pasywa	Aktywa	Pasywa
Nie-pieniądz	Depozyty BC	Depozyty BC	Nie-pieniądz	Depozyty BC	Nowy kapitał
Nie-pieniądz	Depozyty BC	Gotówka		Depozyty BC	Nie-pieniądz
	Gotówka	Nie-pieniądz		Gotówka	
	Nie-pieniądz			Nie-pieniądz	

System Pieniądza Suwerennego (cd.)

Nowy pieniądz wprowadzany do obiegu poprzez pożyczanie pieniędzy bankom^{7,8}

W zależności od polityki monetarnej przyjętej w ramach systemu PS oraz sytuacji **panującej na rynkach finansowych, KPM mogłaby w niektórych przypadkach zdecydować o pożyczaniu pieniędzy bankom.** Opcja ta wpisywałaby się w funkcję banku centralnego pożyczkodawcy ostatniej szansy, dostarczania narzędzia stabilizacji stóp procentowych na rynkach finansowych lub ułatwiania dostępu do finansowania gospodarstw domowych i biznesu.

Będzie to powodować wzrost zadłużenia sektora bankowego, a z drugiej strony zwiększenie stanu kapitałowego gospodarstw domowych i przedsiębiorstw lub spłatę długu rządowego.

Pożyczki bankowe w systemie PS

Udzielając pożyczek banki działałyby jako zwykli pośrednicy, którzy transferują istniejące pieniądze od oszczędzających do pożyczkobiorców, co jest główną praktyką instytucji finansowych działających w obecnym reżimie. Wskutek tego, gdy bank będzie pożyczał pieniądze w systemie PS, będzie on zamieniał pieniądze na oprocentowaną pożyczkę, czemu nie będzie towarzyszył efekt ekspansji bilansu księgowego banku. Dla pożyczkobiorcy będzie to miało taki sam skutek, jak w obecnym systemie. Banki działałyby pod tymi samymi ograniczeniami regulacyjnymi odnośnie kapitału, płynności itd., co w obecnym systemie.

Bank centralny		Banki komercyjne		Gospodarstwa i firmy	
Aktywa	Pasywa	Aktywa	Pasywa	Aktywa	Pasywa
Nowa pożyczka dla banku komer.	Depozyty BC	Nowa pożyczka dla G & F	Nowy kredyt z BC	Depozyty BC	Nowa pożyczka z banku komer.
Nie-pieniądz	Depozyty BC	Depozyty BC	Nie-pieniądz	Depozyty BC	Nie-pieniądz
	Gotówka	Gotówka		Gotówka	
	Nie-pieniądz	Nie-pieniądz		Nie-pieniądz	

⁷Jackson, A. & Dyson, B. (2013)

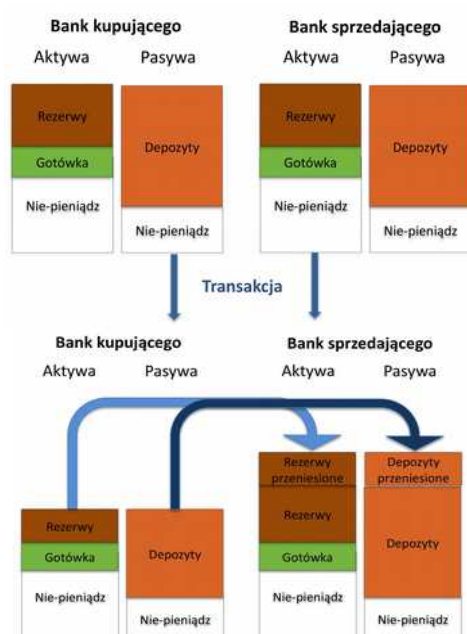
⁸Jackson, A., Dyson, B. & Hodgson, G. (2014)

System płatności

Obecny system monetarny⁹

Gdy dokonuje się płatności z konta bankowego, depozyty są transferowane z konta bankowego kupującego na konto bankowe sprzedawcy. Banki wymieniają się rezerwami aby dokonać rozrachunku transakcji depozytów.

Transakcja ta powoduje redukcję płynności banku kupującego oraz wielkości jego rezerwy. W efekcie bank stara się zdobyć lub przetrzymać nowe depozyty i rezerwy.

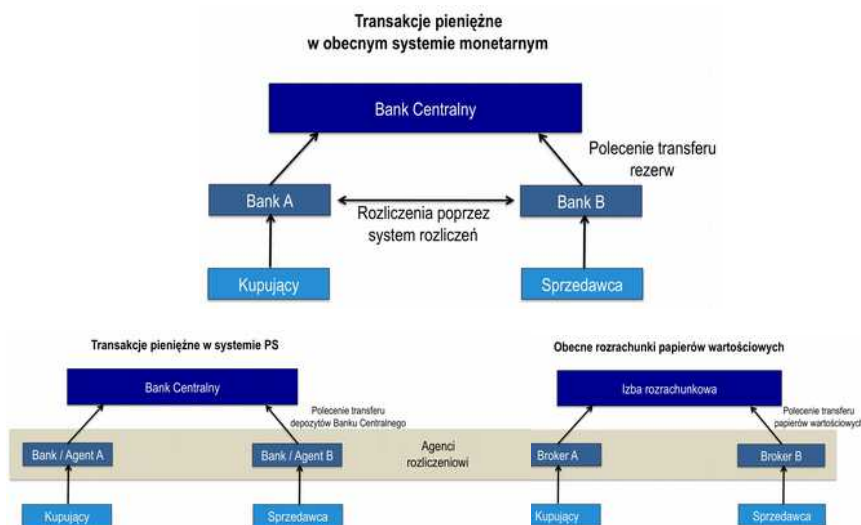
⁹ Bank Anglii (2014)

System Pieniądza Suwerennego^{10,11,12}

Skoro pieniądze byłyby trzymane poza bilansami banków komercyjnych, ich bilanse księgowe znajdowałyby się poza wpływem transakcji dokonywanych w gospodarce pomiędzy handlującymi stronami. Zmieniałaby się jednak rejestrowana własność pieniądza. Można by tego dokonać, na przykład, za pomocą struktury rozliczeń podobnej do obecnej struktury wykorzystywanej podczas rozliczeń papierów wartościowych. Bank centralny odgrywałby podobną rolę do izby rozliczeniowej w obecnych transakcjach papierami wartościowymi, a banki pełniłyby rolę brokerów, jako agencji rozliczeniowej, wystawiający polecenia realizowane przez bank centralny. Rozrachunki depozytów i rezerw w bilansach banków nie byłyby dłużej konieczne.

W systemie PS klienci banków mogliby kontynuować transfery pieniężne poprzez bankowość online i mogliby posiadać karty debetowe oraz kredytowe banków komercyjnych. Jako że banki straciłyby na dochodach netto, uzyskiwanych z tytułu odsetek, w wyniku zmniejszenia ich bilansów, przyjęcie systemu PS stworzyłoby zachętę do naliczania przez nie wyższych opłat za usługi płatnicze, co spowodowałoby zmianę struktury ich dochodów.

Możliwe są także inne struktury systemowe płatności, takie jak mniej scentralizowany (i bardziej eksperymentalny) system blockchain.

¹⁰ Huber, J. & Robertson, J. (2000)

¹¹ Jackson, A. & Dyson, B. (2013)

¹² Jackson, A., Dyson, B & Hodgson, G. (2014)

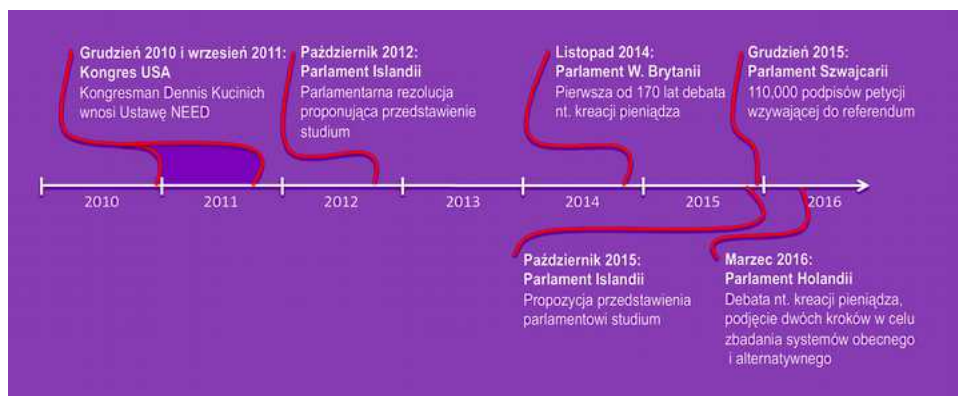
Przeгляд – porównanie założeń systemów monetarnych

Element	Obecny system monetarny	System PS
Rodzaje pieniądza		
Banknoty i monety są tworzone przez i są zobowiązaniami...	... Banku Centralnego	... Banku Centralnego
Pieniądze elektroniczne są zobowiązaniami...	... banków komercyjnych	... Banku Centralnego
Kreacja pieniądza		
Pieniądz jest tworzony poprzez...	... decyzje kredytowe	... decyzje KPM
Pieniądz elektroniczny jest wprowadzany do obiegu poprzez...	... kredyt bankowy	... budżet państwowy lub pożyczki udzielane bankom
Kreacja pieniądza zwiększa...	... zobowiązania gospodarstw i firm	... kapitał gospodarstw i firm lub zobowiązania banków, w zależności od decyzji KPM
Kredyty bankowe i pośrednictwo finansowe		
Kredyty bankowe są...	... udzielane z depozytów tworzonych razem z kredytem	... udzielane z posiadanych wcześniej funduszy
Pożyczki od innych instytucji finansowych są...	... udzielane z posiadanych wcześniej funduszy	... udzielane z posiadanych wcześniej funduszy
Wpływ kredytowania na bilans banku...	... bilans powiększa się o sumę nowego kredytu	... depozyty w banku centralnym są zastępowane pożyczkami wykazywanymi po stronie aktywów
Gospodarstwa i firmy uzyskują finansowanie pożyczek od...	... banków i innych instytucji finansowych	... banków i innych instytucji finansowych
Zmiana okresu zapadalności jest...	... ograniczana poprzez regulowane wymagania płynnościowe	... ograniczana poprzez regulowane wymagania płynnościowe
System płatnościowy		
Usługi płatnicze są dostarczane przez...	... banki komercyjne	... banki komercyjne oraz innych dostawców usług płatniczych

Rozwój polityczny

W następstwie kryzysu finansowego 2008 roku natura pieniądza i kreacji pieniądza stały się tematem debaty, a obecnie zagadnienia te zostały podjęte przez polityków w USA, Islandii, Wielkiej Brytanii, Holandii, Szwajcarii i Unii Europejskiej.

W niniejszym rozdziale dokonamy przeglądu niektórych najbardziej godnych uwagi dyskusji na temat alternatywnych systemów monetarnych, jakie toczyły się na gruncie politycznym od 2008 roku.

USA

Narodowa Ustawa Kryzysowa o Ochronie Zatrudnienia (The National Emergency Employment Defence - NEED - Act)¹³

W grudniu 2010 roku i we wrześniu 2011 roku kongresman Dennis Kucinich przedstawił w Kongresie USA Narodową Ustawę Kryzysową o Ochronie Zatrudnienia (NEED Act). Ustawa ta miała na celu przywrócenie prawa do kreacji pieniądza przez administrację monetarną w Departamencie Skarbu. Ustawa ta została skierowana do Komisji Usług Finansowych, lecz nie została uchwalona. Oto pełen tytuł tej ustawy:

"W celu stworzenia gospodarki z pełnym zatrudnieniem jako warunku ochrony gospodarki narodowej; w celu zapewnienia inwestycji publicznych w podstawową infrastrukturę; w celu zapewnienia redukcji kosztów inwestycji publicznych; w celu pozbycia się długu publicznego; w celu stabilizacji systemu społecznego zabezpieczenia emerytalnego; w celu przywrócenia prawa tworzenia i regulowania podaży pieniądza przez Kongres, modernizacji i uzyskania stabilności systemu monetarnego Stanów Zjednoczonych, redukcji długu publicznego oraz kosztu inwestycji publicznych, jak też w celu realizacji innych publicznych celów."

¹³ Kucinich, D. (2011)

Wielka Brytania

Brytyjska Niezależna Komisja Bankowa¹⁴

W listopadzie 2010 roku Positive Money, New Economics Foundation i profesor Richard Werner opracowali wspólnie propozycję implementacji systemu PS, którą przedstawili brytyjskiej Niezależnej Komisji Bankowości (ICB). Raport ten nie zawierał postulatu pozbawienia sektora bankowego możliwości kreacji pieniądza.

Wielka Brytania: Debata w parlamencie brytyjskim w 2014 roku¹⁵

Posel Steve Baker z partii Konserwatystów skutecznie lobbował na rzecz debaty,

cyrkułuje oraz jest gromadzony, ma decydujący wpływ na gospodarczy i społeczny dobrobyt Wielkiej Brytanii, co jest coraz lepiej rozpoznawane w publicznej debacie. Potrzebujemy zatem znacznie lepszego zrozumienia natury i roli pieniądza oraz kredytu, o ile mamy kształtować system monetarny w taki sposób, aby najlepiej wspierać dobrobyt gospodarczy i społeczny. Rekomendujemy zatem utworzenie parlamentarnej komisji, która dogłębnie zbada rolę pieniądza oraz kredytu w gospodarce."

Martin Wolf (redaktor naczelny Financial Times) i Angus Armstrong (dyrektor makroekonomii w Narodowym Instytucie Badań Społecznych i Gospodarczych) wypowiedzieli się na rzecz komisji monetarnej. Propozycja ta nie była głosowana w parlamencie.

Partia	Krytycy	Popierający
Partia Konserwatystów	2	2
Partia Pracy	1	4
Szkocka Partia Narodowa	0	1
Socjaldemokraci i Partia Pracy	0	1
UKiP	0	1
Ogółem	3	9

która odbyła się w brytyjskim parlamencie 22 listopada 2014 roku.

Propozycja komisji monetarnej 2015-2016

W debacie parlamentarnej posłowie Michael Meecher i Zac Goldsmith wypowiedzieli się na rzecz komisji monetarnej zaproponowanej przez Instytut Badań Polityki Publicznej.¹⁶

"W rzeczywistości Wielka Brytania nie badała od czasu komisji Macmillana z lat 1930-tych, w jaki sposób działa jej system pieniądza i kredytu. Jednak od tego czasu natura pieniądza oraz skala kredytu uległy znaczącym zmianom. Co więcej, to, w jaki sposób kredyt jest tworzony, jak

¹⁴ Independent Commission on Banking (2011)

¹⁵ Parlament Wielkiej Brytanii (2014)

¹⁶ Lawrence, M. (2014)

Islandia

Rezolucja parlamentarna 2012-2013¹⁷

W październiku 2012 roku w parlamencie Islandii, Althingi, została przez posłankę Lilję Mósesdóttir przedstawiona parlamentarna rezolucja z propozycją, aby islandzki Minister Finansów i Spraw Gospodarczych utworzył komisję, mającą dokonać oceny "jak przeprowadzić rozdzielenie kreacji pieniądza i funkcji udzielania pożyczek w systemie bankowym poprzez pozbawienie banków możliwości tworzenia nowych depozytów podczas akcji kredytowej."

Rezolucja ta została skierowana do Komisji Spraw Gospodarczych i Handlu Althingi. Komisja zebrała w sprawie rezolucji pisemne opinie, z których większość opowiadała się za akceptacją rezolucji. Jednakże w dwóch wymienionych niżej opiniach zaproponowano odrzucenie rezolucji:

W opinii Banku Centralnego Islandii stwierdzono¹⁸:

"Trudno sobie wyobrazić, że takie zmiany mogłyby zostać wprowadzone inaczej, niż w kontekście międzynarodowej współpracy, jeśli chcielibyśmy uniknąć ryzyka przedłużenia gospodarczej izolacji kraju. Bardziej realistyczną opcją byłoby zajęcie się zagrożeniami związanymi z działalnością kredytową z użyciem innych środków i w kontekście tego, co robią inne państwa."

W ocenie rezolucji, wydanej przez Islandzkie Towarzystwo Usług Finansowych (IFSA), stwierdzono¹⁹:

"Struktura islandzkiego systemu finansowego musi być zgodna z tą, jaka jest w Unii Europejskiej (UE), zarówno w świetle naszych zobowiązań wobec UE, jak i w zapewnieniu, że usługi finansowe są porównywalne z podobnymi usługami świadczonymi w UE. Dlatego, w opinii IFSA, niezrozumiałym jest rozpoczynanie badania zalet i wad tych propozycji."

¹⁷ Sprawa Althingi nr 239, rezolucja parlamentarna (2012)

¹⁸ Bank Centralny Islandii (2012)

¹⁹ Islandic Financial Services Association (2012)

Komisja Althingi do Spraw Gospodarczych i Handlu zarekomendowała przyjęcie rezolucji w następującej formie:

"Althingi proponuje, aby Minister Finansów i Spraw Gospodarczych utworzył komisję do zbadania zalet i wad transferu prawa do emisji pieniądza z banków komercyjnych do Islandzkiego Banku Centralnego. Komisja powinna zakończyć swoje prace w jak najkrótszym czasie i przedłożyć Althingi wnioski w ciągu miesiąca od zakończenia swojej pracy."

W oświadczeniu poparcia stwierdzono²⁰:

"Jest istotne, aby rozważyć, czy te idee są odpowiednie dla Islandii. Jest także istotne, aby specjaliści ocenili różne alternatywy w tej kwestii (np. Plan chicagowski i system Pieniądza Suwerennego), wykorzystując w możliwie pełny sposób badania oraz wiedzę dostępną w tym temacie. Większość komisji ma świadomość, że wiąże się to z fundamentalną zmianą systemu finansowo-monetarnego oraz zmianą sposobu prowadzenia polityki monetarnej, w związku z czym jest niemożliwe, aby jakiegokolwiek kroki były podjęte bez dokładnych badań naukowych i oceny zmian, jakie by zaszyły, jako że mamy tu do czynienia z wielkimi interesami. Jest więc ważne, aby postępować ostrożnie."

Althingi nie głosował w sprawie tej rezolucji.

Rezolucja parlamentarna i lata

2015-2015²¹

We wrześniu 2015 roku przez jedenastu członków parlamentu, reprezentujących pięć partii, została zgłoszona rezolucja, podsumowana w tabeli poniżej. Rezolucja wzywa do utworzenia komisji do "dokonania przeglądu ustaleń dotyczących kreacji pieniądza w Islandii i do dokonania rekomendacji mających na celu poprawę stanu rzeczy". Rezolucja została przedłożona Komisji Spraw Gospodarczych i Handlu Althingi, gdzie czeka na rozpatrzenie. Osiem z dziewięciu opinii uzyskanych przez komisję opowiada się za przyjęciem rezolucji.

Postowie proponujący komisję monetarną:

W opinii na temat rezolucji Bank Centralny Islandii stwierdził²²:

"Bank Centralny Islandii uważa, że dyskusja na temat ustaleń odnośnie kreacji pieniądza jest ogólnie korzystna, w związku z czym nie wnosi żadnych poprawek do tej rezolucji."

²¹ Sprawa Althingi nr 169, rezolucja parlamentarna (2015)

²² Bank Centralny Islandii (2016)

²⁰ Komisja Althingi do Spraw Gospodarczych i Handlu

Islandzkie Towarzystwo Usług Finansowych powtórzyło w opinii rezolucji parlamentarnej z roku 2016 swoje stanowisko, stwierdzając²³:

"Struktura systemu finansowego w Islandii musi wynikać z ustaleń Europejskiej Unii Gospodarczej."

Partia	Posłowie
Jasna Przyszłość	1
Ruch Zielonej Lewicy	2
Partia Piratów	1
Partia Progresywna	5
Alians Socjaldemokratyczny	2
Ogółem	11

²³ Islandzkie Towarzystwo Usług Finansowych

Holandia

Wysłuchanie w parlamencie Holandii w 2015 roku

Na początku 2015 roku w Holandii zebrano ponad 100,000 podpisów poparcia w sprawie zorganizowania debaty politycznej na temat kreacji pieniądza, znacznie przekraczając wymagane minimum 40,000 podpisów. W wyniku tej inicjatywy i w celu przygotowania się do debaty zorganizowano w Parlamencie przed Komisją Finansów wysłuchanie na temat Kreacji Pieniądza. W wysłuchaniu wzięło udział czworo przedstawicieli organizacji Ons Geld, która zainicjowała zbiórkę podpisów, a także przedstawiciele banku centralnego Holandii, Organizacji Rynków Finansowych, ING i profesorowie Uniwersytetu Groningen i Uniwersytetu Utrechtu.

Debata parlamentarna w 2016 roku

16 marca 2016 roku na sesji plenarnej Parlamentu Holandii odbyła się debata na temat możliwości przejścia na system Pieniądza Suwerennego. Inicjatywa ta uzyskała poparcie pięciu spośród jedenatu partii politycznych.

Działania w kierunku dalszych badań²⁴

W następstwie debaty przyjęto kilka kierunków działań. Jednym z nich, zaproponowanym przez posłów Pietera Hermana Omtziga i Arnolda Merkiersa, był postulat wydania przez Radę Naukową ds. Polityki Rządu opinii na temat "funkcjonowania systemu monetarnego, włącznie z wszelkimi formami kreacji pieniądza przez banki i wzięciem pod uwagę wad i zalet alternatywnych systemów kreacji pieniądza oraz wielkości senioratu."

Działanie to zostało przyjęte 108 głosami przeciw 42 i tylko jedna partia głosowała przeciw.

²⁴ Positive Money (2016)

Szwajcaria

Zgodnie z konstytucją Szwajcarii, obywatele mogą inicjować narodowe referendum na temat proponowanej zmiany konstytucji, o ile zbiorą 100,000 podpisów w okresie 18 miesięcy, w procesie zwanym Inicjatywą Obywateli Szwajcarii. Wyniki takiego referendum są wiążące.

W grudniu 2015 roku ponad 111,000 podpisów zostało przekazanych władzom Szwajcarii, które potwierdziły wypełnienie przez inicjatywę wymaganych kryteriów i to, że odbędzie się narodowe referendum.²⁵ Jak w wypadku innych Inicjatyw Obywateli Szwajcarii, przedmiot referendum musi być poddany pod dyskusję w Radzie Federacji Szwajcarii, a następnie w obydwu izbach parlamentu, a każde z tych ciał może zaproponować inną alternatywną zmianę w tekście konstytucyjnym. W następstwie tych dyskusji odbędzie się referendum.

W lutym 2016 roku Rada Federacji wydała wstępne oświadczenie o następującej treści²⁶:

Na dzisiejszym zebraniu Rada Federacji wyraziła swój sprzeciw wobec popularnej inicjatywy "O walutę wolną od kryzysów: walutę emitowaną wyłącznie przez Bank Narodowy" (inicjatywę znaną jako "Pieniądz Suwerenny"). Rada uzasadniła odrzucenie inicjatywy powołując się na w dużym stopniu nieprzewidywalne ryzyka, które niesie z sobą głęboka restrukturyzacja systemu monetarnego, o którą aplikują autorzy, dla sektora finansowego, co w konsekwencji zagrażałoby całej gospodarce.

Opinia Związku Banków Szwajcarii²⁷

Po ogłoszeniu, że w Szwajcarii odbędzie się referendum, Związek Banków Szwajcarii (SBA) wydał oświadczenie, że "stanowczo odrzuca szwajcarską

przedsiębiorstwa, które są zbyt małe dla rynku kapitałowego i które są uzależnione od kredytów bankowych, ucierpiałyby na tym najbardziej.

- zahamować korzystne inwestycje, co mogłoby prowadzić do utraty miejsc pracy.
- spowodować wieloletnią niepewność na szwajcarskim rynku finansowym.

Szwajcarskie centrum finansowe, które ma rangę międzynarodową, byłoby narażone na poważne ryzyko.

W dalszej części SBA stwierdził, że inicjatywa ta dotknęłaby także obywateli Szwajcarii, gdyż mogłaby:

- dotknąć deponentów, którzy uzyskiwaliby jeszcze niższe odsetki od swoich wkładów.
- doprowadzić do skurczenia się gospodarki i wynikającego z tego deficytu podatkowego, który będzie musiał być skompensowany przez nas wszystkich. Obietnica zwiększonego zysku z kreacji pieniądza (seniorat) służącego ogółowi to bajka.
- spowodować, że kredyty hipoteczne staną się droższe. Marzenie posiadania własnego domu stanie się przez to realne dla mniejszej liczby obywateli Szwajcarii.

Inicjatywa Vollgeld, która rozpoczęła zbiórkę podpisów, odpowiedziała na krytykę SBA w liście otwartym.²⁸

Inicjatywę na rzecz Pieniądza Suwerennego" i stwierdził, że naraziłaby ona na ryzyko "dobrobyt Szwajcarii". Dalej stwierdził on, że mogłoby to:

- zbiurokratyzować i ograniczyć podaż pieniądza dla gospodarki. Pożyczanie stałoby się droższe dla wszystkich przedsiębiorstw. Małe i średnie

²⁵ Vollgeld Initiative (2015)

²⁶ Rada Federacji Szwajcarii (2016)

²⁷ Związek Banków Szwajcarii (2015)

²⁸ Dawnay, E. (2016)

Ważne publikacje

Dyskusja publiczna na temat systemu PS

Jak można było oczekiwać w przypadku propozycji fundamentalnej zmiany, propozycja Pieniądza Suwerennego spotkała się od czasu jej przedstawienia zarówno ze sporą dawką krytyki, jak i poparcia. Wzbudziła ona spore zainteresowanie, a prominentne osoby wskazują na system monetarny jako podstawowy problem i wzywają do dalszych badań nad systemem PS. Poniżej zamieściliśmy kilka znaczących opinii wyrażonych na piśmie, jak również wygłoszonych formalnie w tej kwestii.

Oto cytaty z publikacji, jakie ukazały się w reakcji na raport Frosti Sigurjonssona z marca 2015 roku:

[System Pieniądza Suwerennego] przyniósłby ogromne korzyści. Możliwe stałoby się zwiększanie podaży pieniądza bez zachęcania ludzi do brania kredytów ponad miarę. Skończyłby się problem banków "zbyt dużych, aby mogły upaść". Transferowi do społeczeństwa uległyby także korzyści z kreacji pieniądza – senioratu.

Martin Wolf, Główny Komentator Ekonomiczny
"Financial Times" (kwiecień 2014)

Rejkjawk powinien spróbować wprowadzić pieniądź suwerenny. Kraje znacznie większe i świetniejsze od Islandii walczą, aby opanować finansową dominację, za pomocą metod konwencjonalnych. Islandczycy, poza pokazaniem innym krajom potencjalnej drogi naprzód poprzez eliminację bankowości opartej na rezerwie częściowej, mogliby po prostu odzyskać pewną kontrolę nad swoim gospodarczym losem.

"Financial Times" (kwiecień 2015)

Możemy zakończyć alchemię (kreację pieniądza przez banki) bez tracenia olbrzymich korzyści, jakie płyną z pieniądza i bankowości dla gospodarki kapitalistycznej.

Mervyn King, były Prezes Banku Anglii:
The End of Alchemy (2016)

Przeгляд stopniowej liberalizacji postkryzysowych mechanizmów kontroli kapitału (który mamy nadzieję rozpocznie się w tym roku) pozostanie w prognozowanym okresie priorytetem dla Islandii. Jednakże, gdy tylko zostanie to zakończone, oczekujemy, że uwaga zostanie skierowana na restrukturyzację systemu monetarnego. Jeśli okaże się ona sukcesem, doświadczenie Islandii może posłużyć jako ważne studium przypadku służące globalnej reformie monetarnej.

The Economist (kwiecień 2015)

Zasadniczą kwestią jest to, aby propozycje zmiany pieniądza opartego na prywatnej kreacji długu w pieniądź tworzony przez rząd były perfekcyjnie realizowalne i aby przyniosły istotne korzyści: dużo mniej prywatnych długów i dużo mniej prywatnego zadłużenia.

Martin Wolf, Główny Komentator Ekonomiczny
"Financial Times": Shift and Shocks (2014)

Plan Sigurjonssona dla Islandii jest intrygującym początkiem, który miejmy nadzieję doprowadzi do dalszej debaty na temat przyszłości systemu finansowego. Jeśli zostanie wdrożony, w sposób radykalny poprawi się zdolność banku centralnego do stabilizowania nominalnych wydatków, bez zaburzania układu działalności gospodarczej.

Plan Sigurjonssona jest przekonującą strategią ku lepszemu bankowości, a Islandia jest dobrym miejscem na jego start.

Elementy pieniądza publicznego

W uzupełnieniu dyskusji oraz publikacji na temat systemów pieniądza publicznego, rośnie w ostatnim czasie zainteresowanie polityków oraz wpływowych osobistości specyficznymi elementami systemów pieniądza publicznego. Poniżej podajemy kilka niedawnych przykładów tego zjawiska.

Banki centralne jako emitenci pieniądza elektronicznego

W ostatnich latach rośnie zainteresowanie systemem waluty elektronicznej emitowanej przez banki centralne na potrzeby gospodarstw i biznesu. Całkiem niedawno specjaliści z Banku Anglii przeprowadzili badanie wskazujące na to, że emisja 30% PKB w postaci suwerennego pieniądza (w dokumencie tym zwanego "walutą cyfrową banku centralnego") mogłaby w sposób ciągły spowodować wzrost PKB o 3% w następstwie redukcji realnych stóp procentowych, zaburzających podatków oraz kosztów transakcji pieniężnych. Badania Banku Anglii pokazały także, że przeciwykliczne reguły cen lub ilościowe mogłyby, jako drugi instrument polityki monetarnej, znacząco poprawić zdolność banków centralnych do stabilizowania cyklu biznesowego.²⁹

Luzowanie ilościowe (QE - quantitative easing) dla obywateli

O ile konwencjonalne luzowanie ilościowe obejmuje inwestycje banków centralnych nowymi pieniędzmi w obligacje skarbowe, za pomocą QE dla obywateli nowe pieniądze byłyby wprowadzane do obiegu poprzez wydatki rządowe lub inwestycje, co jest opcją dostępną w systemie PS.

QE dla obywateli wkroczyło do europejskiej debaty publicznej w lutym 2016 roku, kiedy Molly Scott-Cato, Paul Tang i Fabio De Masi, będący członkami Parlamentu Europejskiego, zainicjowali konferencję w

parlamencie Europejskim na temat QE dla obywateli.³⁰ W czerwcu 2016 roku 18 członków Parlamentu Europejskiego wystosowało list otwarty do Mario Draghi, Prezesa Europejskiego Banku Centralnego, będący znakiem rosnącego zainteresowania politycznego tego rodzaju rozwiązaniami. W liście zawarte zostały propozycje QE dla obywateli oraz pieniędzy z helikoptera.³¹

Pieniądze z helikoptera

Pieniądze z helikoptera oznaczają dystrybucję nowego pieniądza bezpośrednio do gospodarstw domowych i biznesów, np. poprzez redukcję podatków, co jest opcją w ramach systemu PS. Zapytany, czy pieniądze z helikoptera są jednym z narzędzi, jakie ma w swojej dyspozycji EBC, Mario Draghi odpowiedział: "Nie myśleliśmy, ani nie dyskutowaliśmy o pieniądzach z helikoptera. Jest to bardzo interesująca koncepcja, która jest obecnie rozważana przez ekonomistów w kręgach akademickich oraz w różnych środowiskach. Lecz do tej pory nie studiowaliśmy naprawdę tego zagadnienia."³²

²⁹ Barrdear, J. i Kumhof, M. (2016)

³⁰ Jourdan, S. (2016)

³¹ QE4people.eu (2016)

³² Karakas, C. (2016)

³³ Akama, N i Takeo, Y. (2016)
³⁴ Insana, R. (24 czerwca 2016)
³⁵ Karakas, C. (2016)

Publikacje naukowe

Plan chicagowski (postulujący pełną rezerwę bankową) z lat 1940-tych zawierał propozycję wprowadzania nowego pieniądza do obiegu poprzez finanse publiczne, podobnie jak w systemie PS. Niektóre publikacje naukowe zajmują się równoległe Pieniędzem Suwerennym i bankowością opartą na pełnej rezerwie. Stąd, w dalszej części tego raportu przyjęliśmy termin "system pieniądza publicznego" jako wspólne określenie dla tych propozycji.

W niniejszym przeglądzie uwzględniliśmy publikacje naukowe na temat systemów pieniądza publicznego, koncentrując się na konkluzjach odnoszących się do skutków wprowadzenia systemu pieniądza publicznego.

Kluczowe wnioski

W większości wziętych pod uwagę publikacji naukowych wskazuje się na to, że wprowadzenie nowego systemu monetarnego spowoduje obniżenie poziomu zadłużenia publicznego i prywatnego, umożliwi zmniejszenie poziomu inflacji i ograniczy systemowe ryzyko oraz groźbę paniki bankowej. Wnioski różnią się bardziej odnośnie płynności bankowej, stóp procentowych oraz przechodzenia na system PS, wskazując na to, że zachowania są tu obarczone większą niepewnością.

Jeśli rozważania ograniczylibyśmy tylko do publikacji prezentujących rezultaty modelowania ekonomicznego za pomocą trzech metod (dynamicznego stochastycznego modelu równowagi ogólnej, modelu dynamiki systemowej i modelu SFC), jednoznaczną konkluzją byłoby to, że system pieniądza publicznego spowodowałby poprawę kontroli cykli koniunkturalnych, umożliwił funkcjonowanie zeroinflacyjnej gospodarki i zmniejszył lub wyeliminował dług publiczny.

W poniższych tabelach podsumowane zostały wnioski z publikacji naukowych dyskutowanych w niniejszym rozdziale, odnoszące się do specyficznych skutków:

Szczegóły

Autorzy: Benes, J. i Kumhof, M.

Rok publikacji: 2012

Tytuł: Plan chicagowski ponownie zbadany

Wydawca: Międzynarodowy Fundusz Walutowy (praca badawcza)

Temat: Plan chicagowski (bankowość oparta na pełnej rezerwie)

Metoda badawcza: dynamiczny stochastyczny model równowagi ogólnej (DSGE)

Kluczowe wnioski

Przyjęcie planu chicagowskiego spowoduje:

- Lepszą kontrolę głównego źródła fluktuacji cyklu koniunkturalnego
- Kompletną eliminację paniki bankowej
- Zasadniczą redukcję długu publicznego (netto)
- Zasadniczą redukcję długu prywatnego
- Zwiększenie produkcji sięgające 10 procent
- Możliwość spadku stałej inflacji do zera bez powodowania problemów w prowadzeniu polityki monetarnej

Szczegóły

Autor: Charlotte Van Dixhoorn

Rok publikacji: 2013

Tytuł: Bankowość oparta na pełnej rezerwie - analiza czterech planów reformy monetarnej

Wydawca: The Sustainable Finance Lab

Temat: Plan chicagowski, Pieniądz Suwerenny, Wąska bankowość i Bankowość ograniczonych celów

Metoda badawcza: Wywiady z 70 ekspertami ze środowisk akademickich, sektora finansowego, banku centralnego i organów nadzoru

Kluczowe wnioski

Przyjęcie systemu pieniądza publicznego spowoduje:

- Obniżenie cen mieszkań, redukcję degradacji środowiska i zmniejszenie nierówności.
- Możliwe ogólne zmniejszenie wydajności gospodarczej w wyniku redukcji płynności lub też sam sektor finansowy może ponieść ciężar tej zmiany.
- Przeniesienie odpowiedzialności za koszty (ryzyka) i korzyści wynikające z kreacji pieniądza i kredytu. To zasada sprawiedliwości leży u podstaw formy bankowości opartej na pełnej rezerwie.

Szczegóły

Autor: Margeirsson, O.

Rok publikacji: 2014

Tytuł: Niestabilność Finansowa i Zagraniczne Inwestycje Bezpośrednie (tezy doktoratu)

Wydawca: Olafur Margeirsson

Temat: Pieniądz Suwerenny

Metoda badawcza: Niezależna analiza

Kluczowe wnioski

Przyjęcie systemu Pieniądza Suwerennego spowoduje:

- Groźbę braku oszczędności, z których banki mogłyby udzielać pożyczek dla gospodarki. Jeśli oszczędzający nie będą chcieli deponować pieniędzy na kontach inwestycyjnych banków, z różnych powodów, jak brak zaufania do banków, zbyt niskiego oprocentowania itp, wówczas w gospodarce wystąpi brak depozytów, z których można by finansować planowane projekty inwestycyjne.
- ... że stopa procentowa i poziom inwestycji mogą nie być "samo dostosowujące się" do poziomu "optimum" wskazywanego przez Keynesa: może się rozwinąć oraz utrzymywać sub-optymalna równowaga w gospodarce, gdzie stopy procentowe są zbyt wysokie, aby utrzymać stabilny i wysoki poziom zatrudnienia.

- ... że w reżimie systemu pieniądza nie będącego długiem stanie się możliwe, że stopy procentowe będą fluktuować, nawet gwałtownie. Fluktuacje w stopach procentowych powodują, że planowanie, włącznie z planowaniem inwestycyjnym, w związku z niepewnością odnośnie przyszłości, będzie trudne, gdyż przepływy finansowe, związane z pożyczkami i stopami procentowymi, stają się trudne do przewidzenia.
- Dlatego uważamy, że pieniądz bezdłużny posiada pewne istotne wady, głównie związane z ryzykiem wysokiej i zmiennej stopy procentowej, możliwym brakiem prywatnych inwestycji oraz niskim lub zmiennym poziomem zatrudnienia.

Szczegóły:

Autor: Patrizio Lainà

Rok Publikacji: 2015

Tytuł: Kreacja Pieniądza w Bankowości Opartej na Pełnej Rezerwie: według modelu SFC

Wydawca: Uniwersytet Helsiński

Temat: Plan chicagowski i Pieniądz Suwerenny

Metoda badawcza: Modelowanie SFC

Kluczowe wnioski

- Bankowość oparta na pełnej rezerwie może sprzyjać gospodarce zerowego wzrostu i zapewnić zarówno pełne zatrudnienie, jak i zerową inflację.
- Kreowanie pieniądza poprzez wydatki rządowe prowadzi do przejściowego wzrostu PKB i inflacji.
- Bankowość oparta na pełnej rezerwie prowadzi do stałej redukcji skonsolidowanego długu rządowego.
- Bankowość oparta na pełnej rezerwie nie wywołałaby krachu kredytowego czy nadmiernej zmienności stóp procentowych.
- Banki mogłyby zawsze realizować wszystkie wnioski pożyczkowe ze strony pożyczkobiorców posiadających wiarygodność kredytową poprzez dostosowanie stóp procentowych na rachunkach terminowych.

Szczegóły:

Autorzy: Sheila Dow, Guðrún Johnsen i Alberto Montagnoli

Rok publikacji: 2015

Tytuł: Krytyka bankowości opartej na pełnej rezerwie

Wydawca: Uniwersytet Sheffield

Temat: Plan chicagowski i Pieniądz Suwerenny

Metoda badawcza: Niezależna analiza

Kluczowe wnioski

- Niektóre plany opierają się na poglądzie, że podaż pieniądza stanowi kluczową zmienną przyczynową i że jest możliwe, aby banki centralne określały i wprowadzały jej optymalną wielkość.
- Poprzez usunięcie sposobów uzyskiwania dochodów przez banki, propozycje te mogą doprowadzić do zbyt dużego zachwiania równowagi na rzecz instytucji parabankowych.
- O ile powrót do tradycyjnego rozdzielania bankowości detalicznej (regulowanej i wspieranej przez bank centralny) od bankowości inwestycyjnej (regulowanej w inny sposób, lecz nie wspieranej) przyczyniłby się do stabilności finansowej, uważa się, że propozycja bankowości opartej na pełnej rezerwie jest zbyt daleko posunięta.

Szczegóły:

Autor: Kroll, M.

Rok publikacji: 2015

Tytuł: System monetarny w kryzysie

Wydawca: World Future Council

Temat (jako Vollgeld): Plan chicagowski i Pieniądz Suwerenny

Metoda badawcza: Niezależna analiza

Kluczowe wnioski

- Znaczący dochód jednorazowy z tytułu senioratu, który może zostać wykorzystany do spłaty długu publicznego. Mogłoby to jednak spowodować istotne przegrupowanie długookresowych inwestycji kapitałowych, gdyż duża część obligacji skarbowych przestałaby być dostępną dla inwestycji.

- Jest bardzo wątpliwe, aby przejście do systemu pełnej rezerwy było możliwe za pomocą kilku prostych regulacji.
- W obecnej dyskusji poważnie niedoszacowane są zarówno kompleksowość, jak i niebezpieczeństwo krachu systemu.
- Oczekuje się, że rozwój podaży pieniądza będzie nadal zdominowany raczej przez skłonność banków do udzielania pożyczek, aniżeli przez bank centralny.
- Jeśli preferencja pożyczkowa banków, spowodowana opłacalnymi inwestycjami finansowymi, doprowadzi do braku pieniądza w całym systemie bankowym, gdyż ograniczona podaż pieniądza oznacza, że nie cały popyt pożyczkowy może być zaspokojony, może to wywołać nie tylko gwałtowny wzrost stóp pożyczkowych, lecz wręcz sytuację, gdy popyt pożyczkowy ze strony realnej gospodarki nie będzie w ogóle zaspokajany.
- Cele reformatorów pieniądza, które sięgają dalej, niż to, co można osiągnąć dzięki Systemowi Pieniądza Częściowo Suwerennego, mogą – jak wykazaliśmy – nie zostać osiągnięte także w systemie Vollgeld (Pieniądza Suwerennego). Tak więc opowiedzenie się po stronie bardziej umiarkowanego Systemu Pieniądza Częściowo Suwerennego, a nie po stronie pełnej reformy Vollgeld, nie spowodowałoby żadnej obiektywnej straty.

Szczegóły:

Autor: Egmond, N.D. i Vries, B.J.M.

Rok publikacji: 2016

Tytuł: Reforma monetarna; dynamika trwałego systemu finansowo-gospodarczego

Wydawca: Uniwersytet Utrechtu

Temat (jako Vollgeld): Plan chicagowski i Pieniądz Suwerenny w porównaniu

Metoda badawcza: Model dynamiki systemowej

Kluczowe wnioski

- Bank Centralny sprawujący wymagany nadzór nad systemem nie ma możliwości kontroli zdecentralizowanego procesu kreacji pieniądza. Zdolność Banku do ustalania stóp procentowych pożyczek nie jest skuteczna, zgodnie z rosnącym rozpoznaniem, że "stopy procentowe mogą z równym prawdopodobieństwem być następstwem działalności gospodarczej, jak i jej przyczyną" (Werner, 2012).
- Obecny system finansowy jawi się jako zasadniczo niestabilny, co potwierdza hipotezę niestabilności Minsky'ego. Wobec braku centralnej koordynacji, euforyczny pęd stadny wielu prywatnych banków powoduje nieuzasadnioną kreację zbyt dużej ilości pieniądza, co zawsze napędza wzrost cen (aktywów), PKB, płac, konsumpcji i kredytów, do czasu, aż koszty finansowe stają się nie do udźwignięcia przez indywidualne gospodarstwa domowe. W konsekwencji gospodarstwa przestają spłacać kredyty, co powoduje, że banki znajdują się w kryzysie i muszą być rekapitalizowane przez rząd, który zostaje zmuszony do podniesienia podatków i zmniejszenia wydatków, co razem powoduje, że system wpada w spiralę kryzysu, czemu towarzyszy stagnacja całego systemu gospodarczego.
- Pieniądz tworzony jako dług gromadzi się w postaci depozytów niepożyczających go konsumentów. Jako że coraz większa część tych "martwych" pieniędzy nie bierze udziału w produkcyjnych procesach gospodarczych, a zarazem stymuluje wzrost cen aktywów ponad wzrost przychodów, doprowadza to do niestabilności systemu.
- Modelowe symulacje wyprzedzające wskazują na to, że nastąpi kolejny kryzys, o ile obecny system nie zostanie zmieniony w ciągu kilku dekad, co zależy od takich nieznanych czynników, jak trendy w aplikacjach informatycznych w sektorze finansowym.
- Kontrola lub co najmniej znaczące osłabienie cykli koniunkturalnych, co wiąże się z unikaniem inflacji w fazie ekspansji i deflacji w fazie kontrakcji, może zostać osiągnięte poprzez centralizację kontroli nad kreacją pieniądza. Modelowe eksperymenty pokazują, że w takim Zreformowanym Systemie Monetarnym pieniądz emitowany przez rząd może ustabilizować cykl wzrostowo-spadkowy.
- Stosunek kwoty obsługi długu (odsetki plus spłata raty) do dochodów netto – jako ważna miara ryzyka masowego zaprzestania spłacania kredytów – jest bardziej stabilny w przypadku rosnącej stabilności zarówno dochodów netto, jak i kosztów finansowych, na co z kolei mają korzystny wpływ niższe stopy procentowe i bardziej łagodny i mniej nieprzewidywalny wzrost cen aktywów. (Modelowana) stopa procentowa jest niższa w punkcie odniesienia, gdy potrzeby finansowania rządu są mniejsze, i w związku z tym występują: niższe zapotrzebowanie na płynność, a następnie niższe stopy procentowe.
- Jednak nawet w zreformowanym systemie monetarnym może się zdarzyć kryzys, choć jest on mniej prawdopodobny, niż w obecnym systemie pieniądza dłużnego.
- Łagodne przejście do zreformowanego systemu monetarnego wydaje się wykonalne.

- W obecnych symulacjach dług rządowy został stopniowo wyeliminowany. Pełne zatrudnienie, jako cel społeczny, może zostać osiągnięte w ramach obecnych założeń modelowych, szczególnie w obliczu tendencji konsumpcyjnych.

Szczegóły

Autor: Dittmer, K.

Rok publikacji: 2014

Tytuł: 100-procentowa rezerwa bankowa: Krytyczny przegląd perspektyw zielonych

Wydawca: Institut de Ciència i Tecnologia Ambientals

Temat: (jako "100-procentowa rezerwa bankowa", "C-PeRB"): Plan chicagowski, Bankowość Ograniczonych

Celów Kotlikoffa i Pieniądz Suwerenny

Metoda badawcza: Niezależna analiza

Kluczowe wnioski

- Propozycja ta, poprzez dostępność oszczędności, może służyć ograniczaniu nowych inwestycji, a więc kontroli wzrostu gospodarczego. Jednak spowoduje to silny wzrost zmienności stóp procentowych.
- Przejście do systemu 100-procentowej rezerwy umożliwiłoby drastyczne obniżenie poziomu zadłużenia. Jest to technicznie możliwe, lecz politycznie jest to trudne zadanie.

Szczegóły

Autor: Yamaguchi, K.

Rok publikacji: 2010

Tytuł: W sprawie likwidacji długu rządowego w systemie pieniądza bezdłużnego

Wydawca: The System Dynamics Society

Temat: (jako "system pełnej rezerwy", "system pieniądza bezdłużnego"): Bankowość oparta na pełnej rezerwie

Metoda badawcza: Dynamika systemowa.

Kluczowe wnioski

- Dług rządowy może być bezkosztowo zlikwidowany w alternatywnym systemie makroekonomicznym pieniądza bezdłużnego.
- W nowym systemie monetarnym można osiągnąć wyższy wzrost gospodarczy.

Szczegóły

Autor: Yamaguchi, K.

Rok publikacji: 2011

Tytuł: Prace nad systemem pieniądza publicznego otwartych makroekonomii

Wydawca: The System Dynamics Society

Temat: (jako "system pieniądza bezdłużnego"): Bankowość oparta na pełnej rezerwie

Metoda badawcza: Dynamika systemowa.

Kluczowe wnioski

- Likwidację długu rządowego w tym alternatywnym systemie [systemie pieniądza bezdłużnego] można przeprowadzić bez powodowania recesji, bezrobocia czy inflacji, ani bez recesji zagranicznej.
- Zabiegi polityczne na rzecz pieniądza publicznego, które obejmują harmonizujące pętle sprzężenia zwrotnego, zapobiegające recesji i inflacji, są prowadzone w celu ograniczenia luki produkcyjnej i inflacji. Wydaje się, że są one prostsze i bardziej efektywne, niż skomplikowane zabiegi Keynesowskie.

Szczegóły

Autor: Yamaguchi, K.

Rok publikacji: 2012

Tytuł: O monetarnej i finansowej stabilności w systemie pieniądza publicznego

Wydawca: The System Dynamics Society

Temat: (jako "system pieniądza publicznego"): Bankowość oparta na pełnej rezerwie

Metoda badawcza: Dynamika systemowa.

Kluczowe wnioski

- Stabilność monetarna i finansowa, jak wykazano, może być osiągnięta w systemie pieniądza publicznego.

Szczegóły

Autor: Yamaguchi, K.

Rok publikacji: 2014

Tytuł: Od pieniądza dłużnego do systemu pieniądza publicznego

Wydawca: The System Dynamics Society

Temat: (jako "system pieniądza publicznego"): Bankowość oparta na pełnej rezerwie

Metoda badawcza: Dynamika systemowa.

Kluczowe wnioski

- Proces przejściowy, rozłożony na sześć etapów, może zostać przeprowadzony bez powodowania inflacji czy systemowego chaosu.

Szczegóły

Autor: Yamaguchi, K. i Yamaguchi, Y.

Rok publikacji: 2016

Tytuł: Głowa i ogon kreacji pieniądza i błędy systemowe modelu

Wydawca: The System Dynamics Society

Temat: (jako "system pieniądza publicznego"): Bankowość oparta na pełnej rezerwie

Metoda badawcza: Dynamika systemowa.

Kluczowe wnioski

- W systemie pełnej rezerwy stabilność monetarna jest w pełni osiągalna, co eliminuje przyczyny hoss i depresji.
- Jako wartość dodana, długi rządowe, jak wykazano, zostałyby także stopniowo zlikwidowane.

Szczegóły

Autor: Sawyer, M i Fontana, G.

Rok publikacji: 2015

Tytuł: Bankowość oparta na pełnej rezerwie: więcej "fanatyków" niż "odważnych heretyków"

Wydawca: Uniwersytet Leeds

Temat: (jako "Bankowość oparta na pełnej rezerwie / FRB"): Plan chicagowski i system Pieniądza Suwerennego

Metoda badawcza: Niezależna analiza.

Kluczowe wnioski

- Pełna rezerwa bankowa przyczyni się w niewielkim stopniu do poprawy stabilności finansowej i może łatwo doprowadzić do wzrostu systemu parbankowego.
- Rozważenie w systemie pełnej rezerwy bankowej subtelnych relacji między zmianami podaży pieniądza i deficytem budżetowym prowadzi do następujących wniosków:
- i. deficyty budżetowe byłyby często mniejsze w systemie pełnej rezerwy, niż w ramach obecnych rozwiązań,
- ii. pełna rezerwa może anulować automatyczne stabilizatory polityki fiskalnej,
- iii. pełna rezerwa może prowadzić do de facto dominacji polityki monetarnej i banku centralnego nad polityką fiskalną i podejmowaniem decyzji w sposób demokratyczny. W efekcie argument, że byłby tworzony pieniądz bezdłużny, okazał się po zbadaniu niewystarczający.

Publikacje naukowe – podsumowanie

Poniższe tabele podsumowują kluczowe wnioski na temat specyficznych skutków omówionych w pracach naukowych dyskutowanych w tym rozdziale.

Skutki

Stabilność gospodarcza

Wnioski wspierające	Wnioski krytyczne
<ul style="list-style-type: none">• Lepsza kontrola głównego źródła fluktuacji cyklu biznesowego.³⁶• Kontrola lub znaczące osłabienie cyklu hossabessa mogą zostać osiągnięte poprzez centralizację kontroli nad kreacją pieniądza.³⁷• W systemie pełnej rezerwy stabilność monetarna jest w pełni osiągalna, co eliminuje przyczynę hoss i bess.^{38,39}	<ul style="list-style-type: none">• Oczekuje się, że wzrost podaży pieniądza będzie dalej zdominowany raczej przez chęci pożyczkowe banków, niż przez bank centralny.⁴⁰

Skutki

Ryzyko systemowe i panika bankowa

Wnioski wspierające	Wnioski krytyczne
<ul style="list-style-type: none">• Kompletna eliminacja panik bankowych³⁶.• Bankowość oparta na pełnej rezerwie nie doprowadzi do niedoboru pieniądza⁴¹.• W ciągu kilku dekad nastąpi kolejny kryzys, o ile obecny system nie zmieni się³⁷.• Zmiana systemu umożliwi radykalną obniżkę poziomów zadłużenia⁴².	<ul style="list-style-type: none">• Kompleksowość i groźba upadku systemu podczas okresu przejściowego są w bieżącej dyskusji poważnie niedoszacowane⁴⁰.• System pełnej rezerwy przyczyni się w niewielkim stopniu do poprawy stabilności finansowej⁴³.• System pełnej rezerwy anuluje automatyczne stabilizatory polityki fiskalnej⁴³.

³⁶ Benes, J. i Kumhof, M. (2012)

³⁷ Vries i Egmond (2016)

³⁸ Yamaguchi, K. i Yamaguchi, Y. (2016)

³⁹ Yamaguchi, K. (2010, 2011, 2012, 2014)

⁴⁰ Kroll (2015)

⁴¹ Lainà, P. (2015)

⁴² Dittmer (2014)

Skutki

Dług publiczny

Wnioski wspierające	Wnioski krytyczne
<ul style="list-style-type: none">• Radykalne obniżenie długu publicznego netto³⁶.• Znaczący dochód jednorazowy z senioratu, który można wykorzystać na spłatę długu publicznego⁴⁰.• W obecnych symulacjach dług rządowy ulegał stopniowej eliminacji³⁷.• W okresie przejściowym możliwa jest radykalna obniżka poziomu zadłużenia⁴².• Wykazano, że długi państwowe zostaną stopniowo zlikwidowane³⁹.	Brak.

Skutki

Dług prywatny

Wnioski wspierające	Wnioski krytyczne
<ul style="list-style-type: none">• Radykalna redukcja³⁶.• Ciągła redukcja skonsolidowanego długu państwowego⁴¹.	Brak.

Skutki

Wzrost gospodarczy

Wnioski wspierające	Wnioski krytyczne
<ul style="list-style-type: none">• Dochody z produkcji wzrosną do 10 procent³⁶.• Kreacja pieniądza poprzez wydatki rządowe prowadzi do przejściowego wzrostu realnego PKB⁴¹.• Nowy system monetarny umożliwi wyższy wzrost ekonomiczny³⁹.	<ul style="list-style-type: none">• Przystosowanie się do gospodarki zero-wzrostowej⁴¹.• Możliwy brak nowych inwestycji może zahamować wzrost gospodarczy⁴².

Skutki Zatrudnienie

Wnioski wspierające	Wnioski krytyczne
<ul style="list-style-type: none">• Można zapewnić pełne zatrudnienie⁴¹.• Można osiągnąć pełne zatrudnienie³⁸.• Dług państwowy można zlikwidować bez powodowania bezrobocia^{38,39}.	<ul style="list-style-type: none">• Preferencje płynnościowe oraz stopy procentowe mogą być zbyt duże, aby utrzymać wysoki poziom zatrudnienia⁴³.

Skutki Płynność

Wnioski wspierające	Wnioski krytyczne
<ul style="list-style-type: none">• W każdej chwili banki będą mogły udzielać pożyczek pożyczkobiorcom posiadającym zdolność kredytową poprzez ustalenie na odpowiednim poziomie stóp procentowych depozytów terminowych⁴¹.• Zapotrzebowanie ze strony rządu na fundusze będzie niższe, stąd i niższe będzie zapotrzebowanie na płynne środki finansowe³⁷.• W alternatywnym systemie makro-ekonomicznym pieniądza bezdłużnego dług państwowy będzie mógł zostać zlikwidowany bezkosztowo³⁸.	<ul style="list-style-type: none">• Możliwy ogólny spadek efektywności gospodarczej wobec obniżki płynności, lub sam sektor finansowy poniesie ciężary⁴⁴.• Groźba braku oszczędności, z których banki mogłyby udzielać pożyczek dla gospodarki⁴³.• Spłata długu publicznego wiąże się ze znaczącym przegrupowaniem długo-terminowych inwestycji kapitałowych, gdyż duża część obligacji skarbowych nie będzie dłużej dostępna dla inwestorów⁴⁰.• Preferencje pożyczkowe banków mogą prowadzić do tego, że zapotrzebowanie kredytowe ze strony realnej gospodarki nie będzie zaspokojone⁴⁰.

Skutki Stopy procentowe

Wnioski wspierające	Wnioski krytyczne
<ul style="list-style-type: none">• Bankowość oparta na pełnej rezerwie nie doprowadzi do nadmiernej zmienności stóp procentowych⁴¹.• Bazowy poziom (modelowanych) stóp procentowych jest niższy³⁷.	<ul style="list-style-type: none">• Wysokie preferencje płynnościowe oszczędzających mogą być przyczyną wysokich i zmiennych stóp procentowych⁴⁴.• Preferencje pożyczkowe banków mogą prowadzić do nadmiernego wzrostu stóp pożyczkowych⁴⁰.• Zmienność stóp procentowych może ulec silnemu zwiększeniu⁴².

Skutki

⁴³ Mergeirsson (2014)

⁴⁴ Dixhoorn (2013)

Inflacja

Wnioski wspierające	Wnioski krytyczne
<ul style="list-style-type: none">• Stała inflacja może spaść do zera bez wywoływania problemów w prowadzeniu polityki monetarnej³⁶.• Inflację można sprowadzić do zera⁴¹.• Kreacja pieniądza poprzez wydatki rządowe prowadzi do przejściowego wzrostu realnego PKB⁴¹.• Można uniknąć inflacji podczas fazy hossowej i deflacji podczas fazy bessowej³⁷.• Dług państwowy można zlikwidować bez wywoływania inflacji^{38,39}.• Wprowadzenie polityki pieniądza publicznego ograniczy lukę produkcyjną oraz inflację³⁹.	Brak.

Skutki

Ceny aktywów

Wnioski wspierające	Wnioski krytyczne
<ul style="list-style-type: none">• Niższe ceny domów⁴⁴.	Brak.

Skutki

Inwestycje

Wnioski wspierające	Wnioski krytyczne
Brak.	<ul style="list-style-type: none">• Możliwy niedostatek prywatnych inwestycji⁴³.• Propozycja może służyć zahamowaniu nowych inwestycji z powodu braku dostępnych lokat⁴².

Skutki

Przechodzenie do systemu PS

Wnioski wspierające	Wnioski krytyczne
<ul style="list-style-type: none">• Łagodne przechodzenie do zreformowanego systemu monetarnego wydaje się wykonalne³⁷.• Przechodzenie do systemu PS, rozłożone na sześć kroków, może być przeprowadzone spokojnie, bez powodowania inflacji czy systemowego chaosu³⁹.	<ul style="list-style-type: none">• Jest bardzo wątpliwe, czy przejście do systemu PS byłoby możliwe za pomocą kilku prostych regulacji⁴⁰.

Obszary dalszych badań

Wnioski naukowe różnią się w kilku obszarach, lecz w wielu przypadkach są one ostateczne i wskazują na to, że przyjęcie alternatywnego systemu monetarnego mogłoby okazać się istotne w wielu ekonomicznych aspektach. Wskazuje to na pilną potrzebę dalszych badań w tym obszarze.

Rosnące zainteresowanie polityczne tworzy zapotrzebowanie na więcej pogłębionych badań dotyczących systemu Pieniądza Suwerennego. Jako że pieniądź oraz system monetarny stanowią fundament gospodarki, jest niezmiernie istotne, aby były podjęte wszelkie możliwe kroki w kierunku wprowadzenia systemu Pieniądza Suwerennego w oparciu o dokładne rozpoznanie wszelkich możliwych tego konsekwencji.

Niezbędne są dalsze badania na temat realnych środków optymalizowania wymagań strukturalnych i na temat możliwego wdrożenia systemu PS w odniesieniu np. do systemu płatnościowego, polityki monetarnej i procesu przechodzenia do systemu PS. Potrzebne są także dalsze badania na temat skutków reformy systemu monetarnego dla finansów publicznych, rynków finansowych, stabilności finansowej i realnej gospodarki, które miałyby na celu rozwiązanie kwestii rozbieżnych wniosków w tych obszarach.

Bibliografia

Althingi's. Komisja gospodarki i handlu (2013). Nefndarát með breytingartillögu um tillögutil pingsaályktunar um aðskilnað peningamyndunar og útlánastarfsemi bankakerfisins. 18 marca 2013. Pobrano 15 czerwca 2016 z: www.althingi.is/altext/141/s/1288.html

Althingi. Rezolucja komisji parlamentu Althingi nr 239 (2012). Aðskilnaður peningamyndunar og útlánastarfsemi bankakerfisins. Pierwsze czytanie 16 października 2012, 141 sesja parlamentu. Pobrano 15 czerwca 2016 z: www.althingi.is/thingstorf/thingmalalistar-efdir-thingum/ferill/?ltg=141&mnr=239

Althingi. Rezolucja komisji parlamentu Althingi nr 169 (2015). Umbætur á fyrirkomulagi peningamyndunar. Pierwsze czytanie 24, września 2015, 145 sesja parlamentu. Pobrano 15 czerwca 2016 z: www.althingi.is/thingstorf/thingmalalistar-efdir-thingum/ferill/pltg=145&mnr=169

Akama, N. i Takeo, Y. (2016). Japanese Shares Fall as Optimism for Helicopter Money Declines. Bloomberg. Pobrano 21 sierpnia 2016 z: www.bloomberg.com/news/articles/2016-07-22/japanese-shares-fall-as-optimism-for-helicopter-money-declines

Bank Centralny Islandii (2012). Recenzja rezolucji parlamentarnej dla nefndasvið Althingis. Pobrano 14 czerwca 2016 z: www.althingi.is/altext/erindi/141/141-792.pdf

Bank of England. (2014). *Money creation in the modern economy*. Bank of England Quarterly Bulletin, 2014, Q1. Bank of England. Pobrano 21 sierpnia 2016 z: www.bankofengland.co.uk/publications/Documents/quarterlybulletin/2014/qb14q1prereleasemoneycreation.pdf

Barrdear, J. i Kumhof, M. (2016). *The macroeconomics of central bank issued digital currencies*. Bank of England. Pobrano 18 sierpnia 2016 z: www.bankofengland.co.uk/research/Pages/workingpapers/2016/swp605.aspx

Benes, J. i Kumhof, M. (2012). *The Chicago Plan Revisited*. International Monetary Fund. Pobrano 18 sierpnia 2016 z: www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2012/wp12202.pdf

Dawnay, E. (2016). Vollgeld Initiative newsletter. 18 grudnia 2015. Pobrano 14 czerwca 2016 z: www.vollgeld-initiative.ch/fa/img/English/English_Newsletter_18.12.2015_.pdf

Dittmer, K. (2014). 100 percent reserve banking: A critical review of green perspectives. *Ecological Economics*, Numer 109, 9-16. Pobrano 21 sierpnia 2016 z: www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0921800914003395

Dixhoorn, C. (2013). *FULL RESERVE BANKING - An analysis of four monetary reform plans*. The Sustainable Finance Lab. Pobrano 21 sierpnia 2016 z: www.sustainablefinancelab.nl/files/2013/07/Full-Reserve-Banking-Dixhoorn-SFL.pdf

Dow, S., Johnsen, G. i Montagnoli, A. (2015). *A critique of full reserve banking*. University of Sheffield. Pobrano 21 sierpnia 2016 z: www.sheffield.ac.uk/polopoly_fs/1.448817!/file/paper_2015008.pdf

Dyson, B., Greenham, T., Ryan-Collins, J. i Werner, R. (2011). *Towards A Twenty-First Century Banking And Monetary System*. Centre for Banking, Finance and Sustainable

Development at the University of Southampton, New Economics Foundation, Positive Money. Pobrano 21 sierpnia 2016 z: www.neweconomics.org/publications/entry/towards-a-21st-century-banking-and-monetary-system

Egmond, N. D. i Vries, B. J. M. (2016). *Monetary Reform; dynamics of a sustainable financial-economic system*. Utrecht University. Pobrano 21 sierpnia 2016 z: www.uu.nl/sites/default/files/monetaire_hervorming_sfl-wp_maart_2016.pdf

FT Alphaville: Iceland's grand monetary experiment? (2015, 8 kwietnia) *Financial Times*. Pobrano 14 czerwca 2016 z: ftalphaville.ft.com/2015/04/08/2125780/icelands-grand-monetary-experiment/

Hadas, E. (2015, 8 kwietnia). Iceland may have cure to bad banking. *Reuters*. Pobrano 14 czerwca 2016 z: blogs.reuters.com/edward-hadas/2015/04/08/iceland-may-have-cure-to-bad-banking/

Huber, J. i Robertson, J. (2000). *Creating New Money. A Monetary Reform for the Information Age*. New Economics Foundation. Pobrano 14 czerwca 2016 z: www.jamesrobertson.com/book/creatingnewmoney.pdf

Iceland's daring raid on fractional reserve banks (2015, 9 kwietnia). *Financial Times*. Pobrano 21 sierpnia 2016 z: www.ft.com/cms/s/0/6773cec8-deaf-11e4-8a01-00144feab7de.html#axzz4HzJhRfsV

Icelandic Financial Services Association (2012). Review of parliamentary resolution

The System Dynamics Society. Pobrano 21 sierpnia 2016 z: www.monetary.org/wp-content/uploads/2011/11/DesignOpenMacro.pdf

Yamaguchi, K. (2012). *On the Monetary and Financial Stability under A Public Money System*. The System Dynamics Society. Pobrano 21 sierpnia 2016 z: bs.doshisha.ac.jp/attach/page/BUSINESS-PAGE-JA-53/26829/file/DBS12-02.pdf

Yamaguchi, K. (2013). *Money and Macroeconomic Dynamics — Accounting System Dynamics Approach*. Japonia. Futures Research Center.

Yamaguchi, K. (2014). *From Debt Money to Public Money System*. The System Dynamics Society. Pobrano 21 sierpnia 2016 z: www.muratopia.org/Yamaguchi/doc/Transition.pdf

Yamaguchi, K. and Yamaguchi, Y. (2016). *Head and Tail of Money Creation and its System Design Failures*. The System Dynamics Society. Pobrano 21 sierpnia 2016 z: www.systemdynamics.org/web.portalpP1085+0

Wolf, M. (2014). Strip private banks of their power to create money. *Financial Times*. 24 kwietnia 2014. Pobrano 21 sierpnia 2016 z: www.ft.com/cms/s/0/7f000b18-ca44-11e3-bb92-00144feabdc0.html#axzz4HzJhRfsV

Wolf, M. (2014). *The Shifts and the Shocks, what we've learned – and have still to learn – from the financial crisis*. USA. Penguin Group.

Od tłumacza:

Niniejszy raport KPMG – przygotowany na zlecenie Premiera Islandii – to bezcenna lektura dla wszystkich, którzy interesują się gospodarką światową i jej nadchodzącymi trendami.

Aby wyjaśnić kwestię pochodzenia pieniądza, w 2014 roku Bank Anglii wydał raport kwartalny, w którym ostatecznie obalił pokutujący szeroko mit, że producentem pieniądza jest bank centralny. Faktycznie funkcję tę sprawują dziś głównie banki komercyjne, których skłonność do udzielania społeczeństwu kredytów lub brak tej skłonności przekładają się na huśtawkę gospodarczą, powstawanie i pękanie baniek spekulacyjnych oraz na rakotwórczy rozrost sfery finansowej ponad sferę realnych gospodarek, zwany finansjalizacją.

Rak finansjalizacji pożera ład społeczny, gdy na rynku realnym brakuje pieniądza, stąd coraz większe zainteresowanie społeczeństw stabilizacją podaży pieniądza i wyeliminowaniem cykli gospodarczych, które nieodmiennie prowadzą do powiększającego się rozwarstwienia i globalnych tragedii.

Publikacja KPMG – światowego giganta w doradztwie – ukazuje na schematach księgowych sposób kreacji pieniądza w obecnym systemie bankowym oraz przedstawia metodę transformacji dzisiejszego systemu rezerwy cząstkowej w system rezerwy pełnej. Dzięki temu świat finansów uzyska większą stabilność, a kreacja pieniądza stanie się publiczna.

Dodatkową atrakcją tej pracy jest porównanie wyników najświeższych badań naukowych, zaprezentowanych w pracach ekonomistów po 2008 roku, poświęconych reformie systemu monetarnego. Wnioski z tych badań wskazują na to, że głęboka reforma systemu kreacji pieniądza jest potrzebna i jak najbardziej realna.

Krzysztof Lewandowski

